

**Ymarferion Cynhwysol yn Ysgolion:
Cefnogi Disgyblion sydd ag Anghenion
Dysgu Ychwanegol
Canllaw Ymarferol i Athrawon**

**Ruby Johnson
ECES4013C
10/03/26**

Anghenion Dysgu Ychwanegol yn Ygsol

Mae pob plentyn yn haeddu cael yr amgylchedd ddysgu gywir lle gallant gymryd rhan a chael eu deall. Pwrpas y pamffled yma yw helpu athrawon teimlo’n hyderus a gwybodus yn dysgu disgyblion sydd ag anghenion dysgu ychwanegol. Amcanion y pamffled yma yw cynyddu dealltwriaeth o anghenion dysgu ychwanegol, hyrwyddo strategaethau effeithiol a sicrhau bod gan bob plentyn amgylchedd dysgu lle maen nhw'n teimlo eu bod nhw'n cael eu deall a'u gwerthfawrogi er mwyn llwyddo

Mae ymarfer cynhwysol yn ofyniad cyfreithiol yng Nghymru. Yng Nghymru, mae’n ofynnol yn ôl y gyfraith i ysgolion gefnogi pob dysgwr, gan gynnwys y rhai ag anableddau dysgu. Mae’r ddeddf ALN (2018) yn gosod dyletswydd ar ysgolion i nodi anghenion yn gynnar, cael gwared ar rwystrau i ddysgu, a sicrhau y gall pob plentyn gael mynediad at addysg, We are determined to deliver a fully inclusive education system for learners in Wales. A system where needs are identified early and addressed quickly, and where all learners are supported to reach their potential” (Welsh Government, 2018). felly nid yw cynhwysiant yn ddewisol, mae'n ddisgwyliad craidd o addysg. Mae ymarfer cynhwysol yn sicrhau cydraddoldeb a hawliau dysgwyr, “Inclusive education is the most effective way to give all children a fair chance to go to school, learn and develop the skills they need to

thrive.” (UNICEF, 2025)

Mae'r pamffled hwn yn canolbwyntio ar blant ag anableddau dysgu.

Beth yw anabledd dysgu? Yn ol Mencap (2025), “A learning disability is a reduced intellectual ability, usually identified soon after birth or in the early years, and will last a person’s whole life.” Mae yna nifer o anableddau dysgu gwahanol fel awtistiaeth, dyslecsia ac ADHD. “They are likely to take longer to learn and need support to develop new skills, understand information or interact with other people” felly, dyle pawb, gan gynnwys plant ag anableddau dysgu, derbyn addysg mewn amgylchedd cynhwysol.

Deall anghenion, cryfderau a phrofiadau dysgwyr ag anableddau dysgu

Dyma rhai diffiniadau o anableddau dysgu a drafodir yn y pamffled hwn:

Dyslecsia: “Dyslexia is a learning difficulty that primarily affects the skills involved in accurate and fluent word reading and spelling.” (The Rose Report, 2009, cited in Spence, 2019). Yn ôl Spence (2019) dyslecsia yw mater addysgol yn lle mater meddygol.

Awtistiaeth: “Autism spectrum disorder (ASD), also known as autism, is a common, highly heritable and heterogeneous neurodevelopmental disorder that has underlying cognitive features and commonly co-occurs with other conditions” (Lord et al., 2020) Mae'r ymadrodd "highly heritable and heterogeneous" yn golygu bod cyflyrau fel awtistiaeth yn amrywio'n fawr o blentyn i blentyn. Yn ol Lord et al. (2020) mae nodweddion awtistiaeth yn cynnwys “impairments in social communication and interaction, sensory anomalies, repetitive behaviours and varying levels of intellectual disability”

Mae'r nodweddion hyn yn tynnu sylw at yr amrywiaeth o fewn cyflyrau niwroddatblygiadol ac yn dangos pam mae plant ag anableddau dysgu yn aml yn cyflwyno anghenion gwybyddol, synhwyraidd a chyfathrebu. Felly mae angen i athrawon ddeall proffiliau dysgu unigol yn hytrach na dibynnu ar labeli cyffredinol.

ADHD: “ADHD is a type of mental health condition that changes how a person acts or behaves. It stands for attention-deficit/hyperactivity disorder. ADHD is one of the most common mental conditions that affect children...ADHD can look different for different people. Many people have trouble focusing, or paying attention. They may also be hyperactive and struggle at school or work” (Haynes, 2024) Gall anawsterau gyda sylw, trefnu, a rheoli ysgogiadau wneud arferion ystafell ddosbarth, gwaith annibynnol, a thasgau parhaus yn heriol. O ganlyniad, gall plant ag ADHD gael trafferth cadw i fyny yn academiaidd oni bai bod yr addysgu wedi'i addasu i gefnogi eu hanghenion.

Mae gan blant ag anableddau dysgu ystod eang o gryfderau sy'n aml yn cael eu hanwybyddu. Mae llawer yn dangos galluoedd ymarferol, gweledol neu greadigol cryf, ac mae rhai yn dangos sylw eithriadol i fanylion neu adnabod patrymau.

“Research shows that children with neurodevelopmental differences who receive early support are likely to achieve improved physical and mental health, and more successful psychosocial, socioeconomic, self-care and personal outcomes” (Maw, Beattie and Burns, 2024), felly mae'n bwysig deall eu gwahaniaethau er mwyn sicrhau bod eu cryfderau'n cael eu defnyddio i'w potensial i gael y gorau o'u haddysg. Mae ymchwil yn tynnu sylw at y ffaith bod rhai unigolion awtistig yn dangos cryfderau gwybyddol penodol. Er enghraifft, “some people with ASD demonstrate superior understanding of details, rules, systems, and the ordering of objects” (Maw, Beattie and Burns, 2024). Gall y cryfderau hyn gefnogi dysgu mewn meysydd fel adnabod patrymau, datrys problemau, a thasgau strwythuredig.

Mae gan blant ag anableddau dysgu anghenion penodol yn yr ysgol oherwydd eu nodweddion gwybyddol ac felly mae angen cefnogaeth ar gyfer eu hanghenion. Yn ôl Llywodraeth Cymru (2022), mae plant ag anableddau dysgu angen anghenion i ddysgu oherwydd “they find it harder to learn than other children of the same age, have a disability that means they cannot use facilities for learning in the local nursery, school or college, or find it difficult to use them”. Mae hyn yn tynnu sylw at bwysigrwydd darparu amgylcheddau dysgu hygyrch, strwythuredig a chefnogol.

Yn ôl Mencap (2019) mae 77% o bobl 18-34 ag anableddau dysgu yn teimlo'n unig ac yn teimlo eithrio cymdeithasol. Gall eithrio cymdeithasol gael effeithiau hirdymor ar blant ag anableddau dysgu, gan lunio sut maen nhw'n gweld eu hunain a sut maen nhw'n cymryd rhan yn eu cymunedau. “Being socially excluded and devalued within the community can result in people becoming segregated, a negative role identity, wasting lives and placing them at risk of negative life experiences” (Wolfensberger, 2000, cited in Merrels, Buchanan and Waters, 2019)

Rhwystrau i gynhwysiant ac addysg

Mae rhwystrau systemig yn parhau i fod yn her sylweddol o fewn ysgolion Cymru. Mae adroddiad diweddar gan Estyn (2024) yn nodi bod nifer o heriau i blant ag anableddau dysgu yng Nghymru, "These include: Variability in the quality of local authority guidance for inclusive teaching and learning, inconsistent interpretation of the ALN Code, particularly in the development of Individual Development Plans (IDPs), limited equitable support for Welsh-medium ALN provision due to recruitment and resource challenges". Mae'r heriau hyn yn tynnu sylw at rwystrau systemig parhaus o fewn y system Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY). Cynlluniwyd y diwygiadau ADY i greu dull unedig a chyfartal ledled Cymru, ond mae'r adroddiad yn dangos bod y gweithrediad yn parhau i fod yn anghyson. Gall yr anghysondebau hyn ei gwneud hi'n anodd i ysgolion ddarparu

cefnogaeth glir, amserol a chydlynol i ddysgwyr ag ADY. Pan gaiff canllawiau eu dehongli'n wahanol, gall ansawdd a dyfnder cefnogaeth unigol amrywio, sy'n effeithio ar ba mor effeithiol bydd anghenion dysgwyr eu nodi a'u cynllunio ar eu cyfer. O ganlyniad, gall dysgwyr brofi oedi, darpariaeth anghyson a llai o gefnogaeth sydd ei hangen arnynt i gymryd rhan lawn yn eu haddysg.

Mae ymchwil yn dangos y gall ffactorau synhwyrdd fel sŵn, annibendod goleuadau ac amgylcheddau anrhagweladwy effeithio'n sylweddol ar ddysgwyr ag ADY. Gall y rhain greu gorlwytho synhwyrdd, a elwir hefyd yn hypersensitifrwydd. Yn ôl y National Autistic Society (n.d), gall hyn gynnwys sensitifrwydd i olau, sain, cyffyrddiad, aroglau, blasau a newidiadau mewn tymheredd. Mae'n hefyd yn nodi bod amgylcheddau ysgol yn aml yn heriol i ddysgwyr ag anghenion synhwyrdd, gan gynnwys ystafelloedd dosbarth sy'n rhy boeth neu'n oer, goleuadau fflwroleuol llachar, waliau gweledol prysur, coridorau prysur a sŵn uchel yn ystod amser chwarae. Gall yr amgylchiadau hyn greu straen, llethol rwydd ac anhawster i ganolbwyntio, gan effeithio ar allu dysgwyr ag ADY i gymryd rhan yn llawn yn eu dysgu. Gall y ffactorau straen amgylcheddol hyn fel sŵn, goleuadau a symudiadau anrhagweladwy leihau sylw, cynyddu pryder a'i gwneud hi'n anoddach i ddysgwyr ag ADY brosesu gwybodaeth neu ymgysylltu â thasgau. Mae Estyn (2024) yn awgrymu y gall amgylcheddau symbyliad isel fod yn arbennig o fuddiol i ddysgwyr â ADY). Mae lleihau tynnu sylw gweledol

a synhwyrdd yn helpu dysgwyr i ganolbwyntio ar dasgau a rheoli mewnbwn synhwyrdd yn fwy effeithiol, "A low stimulus environment can be helpful to learners with ASC. Having an area in a classroom or work area that is less busy with less extraneous visual information can help learners with ASC focus on the given task"

Arferion Cynhwysol sy'n Seiliedig ar Dystiolaeth i Gefnogi Dysgwyr ag ADY

AMGYLCHEDDAU DYSGU YSGOGIAD ISEL

Fel y gwelir yn adroddiad Estyn (2024), mae ystafell ddosbarth/amgylchedd ysgogiad isel yn wych i ddisgyblion ag Anghenion Dysgu Ychwanegol. Yn 2022, cyhoeddodd y Gweinidog Addysg a'r Iaith Gymraeg, Jeremy Miles, £20 miliwn o gyllid i awdurdodau lleol i wella neu greu mannau a chyfleusterau cynhwysol i gefnogi dysgwyr ag Anghenion Dysgu Ychwanegol (Llywodraeth Cymru, 2022). Mae Ysgol Uwchradd Whitmore ym Mro Morganwg yn enghraifft o ysgol sydd â mannau ysgogiad isel ar gyfer plant ag ADY o ganlyniad i'r cyllid hwn. Dywedodd Innes Robinson, pennaeth yr ysgol, "Our provision is a central part of Whitmore High School and we want our students to feel fully included in school life and have the same opportunities as other pupils." Mae Llywodraeth Cymru hefyd wedi cydnabod pwysigrwydd amgylcheddau cynhwysol. Fel y nodwyd yn eu cyhoeddiad yn 2022, mae'r cyllid "can be used... to create quiet or sensory areas, upgrade or purchase new equipment such as specialist sensory aids, and for works to improve the inclusivity of learning environments" (Llywodraeth Cymru, 2022). Mae hyn hefyd yn cynnwys y rhwystrau amgylcheddol a nodwyd yn gynharach. Drwy alluogi ysgolion i ddatblygu mannau tawel, sy'n ymwybodol o'r synhwyrau, mae'r buddsoddiad hwn yn helpu i leihau gorlwytho synhwyraidd ac yn cefnogi gallu dysgwyr i reoleiddio ac ymgysylltu â dysgu. Mae'r datblygiadau hyn yn cyd-fynd yn agos â'r Cod ADY (Llywodraeth Cymru, 2021), sy'n pwysleisio pwysigrwydd creu amgylcheddau hygyrch a chynhwysol sy'n dileu rhwystrau i gyfranogiad. Felly, nid yn unig yw gwella mannau synhwyraidd a dyluniad ystafelloedd dosbarth, ond mae hefyd yn cefnogi ysgolion i gyflawni eu dyletswyddau statudol.

Yn Ysgol Uwchradd Whitmore, mae'r ardal hon "offers a quieter, low-arousal environment for students who need to complete work or take a moment to recuperate, quiet sensory rooms" (Llywodraeth Cymru, 2022), mae hyn yn dangos gwerth ystafelloedd synhwyraidd tawel wrth gefnogi dysgwyr sy'n profi gorlwytho synhwyraidd.

Ymarfer Cynhwysol sy'n Seiliedig ar Dystiolaeth i Gefnogi Dysgwyr ag ADY

AMGYLCHEDDAU DYSGU YSGOGIAD ISEL

Gallwn ni gymryd syniadau o hyn a chreu ardal yn yr ysgol gyda goleuadau pylu, tawelwch a thaclusder. Ysgol arall sydd wedi defnyddio'r cyllid hwn i greu ardal ysgogiad isel yw Ysgol Dinas Brân gelwir eu hardal yn 'ystafell wyrdd' lle gall myfyrwyr gymryd amser i ffwrdd os oes angen. Yn ôl pennaeth yr ysgol, "The area is working so well for students and has been a fantastic investment" (Llywodraeth Cymru, 2022). Gwelodd astudiaeth ymchwil o Goleg Prifysgol Llundain yn 2021 fod 92% o bobl niwroamrywiol yn nodi y byddai lle tawel yn fuddiol iddynt (Sadia, 2021). Mae hyn yn tynnu sylw at yr angen eang am amgylcheddau sy'n ymwybodol o'r synhwyrâu ac yn atgyfnerthu'r ddadl nad yw mannau symbyliad isel yn bethau ychwanegol dewisol, ond yn elfennau hanfodol o arfer cynhwysol. Pan fydd ysgolion yn darparu mannau tawel, rheoleiddiedig, maent yn lleihau'n uniongyrchol y rhwystrau amgylcheddol, gan helpu dysgwyr i reoli gorlwytho synhwyradd, cynnal rheoleiddio emosiynol ac ail-ymgysylltu â dysgu yn fwy effeithiol.

Cryfderau:

Dangosir yn gyson fod mannau synhwyradd isel yn lleihau pryder, yn gwella rheoleiddio emosiynol ac yn cefnogi canolbwyntio ar gyfer dysgwyr niwroamrywiol. Canfu ymchwil o Goleg Prifysgol Llundain (Sadia, 2021) fod 92% o gyfranogwyr niwroamrywiol wedi nodi y byddai mynediad at ofod tawel yn fuddiol, gan ddangos galw ac effeithiolrwydd clir. Mae Estyn (2024) hefyd yn tynnu sylw at y ffaith bod amgylcheddau ysgogiad isel yn helpu dysgwyr i aros yn dawel ac yn barod i ddysgu. Mantis arall o hyn yw ei fod yn hyrwyddo dysgu, mae ardaloedd synhwyradd isel yn cynnig manteision clir i ddysgwyr ag ADY trwy leihau gorlwytho synhwyradd, cefnogi rheoleiddio emosiynol a galluogi dysgwyr i ail-ymgysylltu â thasgau yn fwy effeithiol. Pan fydd dysgwyr yn teimlo'n dawel ac yn ddiogel, maent yn fwy abl i ganolbwyntio, prosesu gwybodaeth a chymryd rhan mewn gwersi. Mae hyn yn cyd-fynd ag ymchwil sy'n awgrymu bod "Through such approaches, student learning can be maximized" (Roskos & Neuman, 2011, cited in Maich, Davies and van Rhijn, 2018).

Ymarfer Cynhwysol sy'n Seiliedig ar Dystiolaeth i Gefnogi Dysgwyr ag ADY

Er bod mannau tawel a synhwyrdd isel yn fuddiol i lawer o ddysgwyr ag ADY, nid ydynt yn effeithiol ym mhobman nac i bob dysgwr niwroamrywiol. Mae anghenion synhwyrdd yn amrywio'n sylweddol rhwng unigolion. Gall rhai dysgwyr fod yn synhwyrdd-chwilio Bogdashina (2016), gan elwa fwy ar symudiad, ysgogiad neu weithgaredd corfforol yn hytrach na thawelwch neu leoliad is-ysgogiad. I'r dysgwyr hyn, gall ystafell synhwyrdd isel fod yn rhy dawel neu'n annigonol i ddiwallu eu hanghenion rheoleiddio. O ganlyniad, ni ellir tybio bod ystafelloedd synhwyrdd isel yn addas i bawb, ac mae'n hanfodol eu gweld fel un elfen o ddull cynhwysol ehangach. Mewn rhai achosion, gall ystafell gyda theganau synhwyrdd, offer symud neu weithgareddau ysgogol fod yn fwy priodol na lle tawel, gan ddarparu'r math o fewnbwn synhwyrdd sydd ei angen ar ddysgwyr i reoleiddio'n effeithiol.

Er y gall mannau synhwyrdd isel gefnogi rheoleiddio emosiynol, maent hefyd yn creu heriau ymarferol i ysgolion gan fod angen goruchwyliaeth briodol a staff hyfforddedig arnynt i sicrhau eu bod yn cael eu defnyddio'n ddiogel ac yn effeithiol. Mae hyn yn golygu bod angen hyfforddi mwy o athrawon, a all fod yn anodd oherwydd rhywfaint o bwysau ariannol y mae ysgolion yn eu hwynebu, gan gynnwys diffyg cyllid a hyfforddiant. Gwelir hyn mewn gwerthusiadau diweddar o ddiwygio ADY sy'n tynnu sylw at hynny, "Schools and PRUs noted inconsistencies and inadequacies in training, expressing concerns that they were not adequately prepared for the changes introduced by the ALN Code" (Llywodraeth Cymru, 2025) sy'n golygu efallai na fydd ymarferwyr yn teimlo'n gwbl barod i ddefnyddio mannau synhwyrdd isel yn effeithiol o dan y Cod ADY.

Cynllunio sy'n Canolbwyntio ar y Disgybl

Mae cynllunio sy'n canolbwyntio ar y person yn ddull sy'n rhoi'r dysgwr wrth wraidd pob penderfyniad am ei gefnogaeth. Mae'n ddull statudol, cydweithredol yng Nghymru o dan Ddeddf ALN 2018. Ei nod yw rhoi'r plentyn yng nghanol yr holl gynllunio a phenderfyniadau sy'n effeithio arnynt (Swansea Council , 2018). Yn ôl Llywodraeth Cymru (2018) mae hyn yn gweithio trwy "identifying needs early, putting in place effective support and monitoring, and adapting interventions to ensure they deliver desired outcomes". Mae cynllunio sy'n canolbwyntio ar y person hefyd yn chwarae rhan hanfodol wrth hyrwyddo cydraddoldeb a thegwch. Yn lle cymhwyso'r un ymyrraeth i bob dysgwr, mae Cynllunio sy'n Canolbwyntio ar y Person yn sicrhau bod cefnogaeth wedi'i theilwra i'r unigolyn, gan gydnabod bod cydraddoldeb yn golygu diwallu anghenion amrywiol dysgwyr mewn gwahanol ffyrdd.

Cryfderau

Mae'r dull hwn yn darparu ffordd strwythuredig i ymarferwyr ddeall sefyllfa bresennol y dysgwr a nodi beth sy'n gweithio'n dda, "the learner is always at the centre of your thinking, and the information you gather gives you a snapshot of how things are now for them... and a clear way of highlighting what needs to be different and what actions you will take". Mae hyn yn gwneud cynllunio sy'n canolbwyntio ar y person yn offeryn pwerus ar gyfer gwella canlyniadau, gan ei fod yn galluogi staff i wneud penderfyniadau gwybodus, sy'n seiliedig ar dystiolaeth, am gymorth. Drwy nodi cryfderau, rhwystrau a champau nesaf yn glir, gall ymarferwyr ddylunio ymyriadau sy'n fwy targedig, ystyrlon ac ymatebol i anghenion y dysgwr. Mae hyn yn arwain at ddarpariaeth ADY fwy effeithiol ac yn sicrhau bod cymorth yn parhau i fod yn hyblyg ac yn addasadwy dros amser (Llywodraeth Cymru 2015). Mantais bellach o gynllunio sy'n canolbwyntio ar y person yw'r ffordd y mae'n trawsnewid ansawdd a chywirdeb y ddarpariaeth. Mae adroddiad gan Estyn yn trafod yr effaith y mae cynllunio sy'n canolbwyntio ar y person wedi'i chael ar ysgol Crownbridge ym Pontypool. Yn Crownbridge, arweiniodd defnyddio dull sy'n canolbwyntio ar y person at newid sylweddol yn y ffordd yr oedd staff yn cynllunio ac

Cynllunio sy'n Canolbwyntio ar y Disgybl

yn darparu cymorth. Drwy gasglu mewnwelediadau gan ddisgyblion, teuluoedd a phartneriaid amlddisgyblaethol, datblygodd yr ysgol ddarlun ehangach o gryfderau, cymhellion a blaenoriaethau pob dysgwr. Galluogodd y ddealltwriaeth barhaus hon o'r hyn sy'n "bwysig i" a "phwysig ar gyfer" y disgybl staff i ddylunio rhaglenni a llwybrau a oedd yn wirioneddol ymatebol ac ystyrlon. O ganlyniad, daeth cynllunio'n fwy manwl gywir, roedd amserlenni wedi'u halinio'n well ag anghenion unigol, a thargedu ymyriadau'n fwy effeithiol (Estyn, 2020). Adroddodd yr ysgol fod bron pob disgybl wedi gwneud cynnydd cryf tuag at eu canlyniadau cytunedig – gan ddangos effaith darpariaeth wirioneddol bersonol. Cryfder arwyddocaol arall cynllunio sy'n canolbwyntio ar y person yw ei bwyslais ar lais a chyfranogiad y dysgwr. Drwy gynnwys disgyblion yn weithredol mewn trafodaethau am eu hanghenion, eu dewisiadau a'u dyheadau, mae cynllunio sy'n canolbwyntio ar y person yn hyrwyddo tegwch a chydaddoldeb. Mae'n sicrhau nad yw penderfyniadau'n cael eu gwneud ar gyfer dysgwyr ond gyda nhw, sy'n cynyddu cymhelliant, perchnogaeth a lles emosiynol. Mae hyn yn cyd-fynd â gofyniad y Cod ADY i ddysgwyr fod yn gyfranwyr gweithredol at eu cefnogaeth eu hunain.

Er gwaethaf ei gryfderau, mae ymchwil yn tynnu sylw at sawl cyfyngiad a all effeithio ar gysondeb ac effeithiolrwydd cynllunio sy'n canolbwyntio ar y person. Nododd canfyddiadau diweddar ffactorau allweddol a all rwystro'r broses gynllunio sy'n canolbwyntio ar y person. Yn ôl research gan Dunne et al. (2025) nododd y cyfranogwyr y gall y broses gynllunio sy'n canolbwyntio ar y person fod yn arbennig o anodd i unigolion sy'n profi heriau iechyd meddwl neu sy'n cael anhawster cyfathrebu, a all gyfyngu ar eu gallu i gymryd rhan lawn mewn trafodaethau cynllunio. Pwysleisiodd yr astudiaeth hefyd fod "adequate funding and staffing were described as sector challenges," gyda chyllid yn aml yn cael ei nodi fel rhwystr a phrinder staff yn effeithio ar ansawdd y ddarpariaeth. Mae'r pwysau hyn yn adlewyrchu'r heriau y mae llawer o ysgolion yn eu hwynebu wrth weithredu'r system ADY yng Nghymru. Mae'r ffactorau hyn yn dangos, er bod cynllunio sy'n canolbwyntio ar y person yn ddull pwerus, fod ei lwyddiant yn dibynnu ar adnoddau, cyfathrebu a chydweithrediad amlasiantaethol.

I gloi, mae pob plentyn yn haeddu addysg sy'n cydnabod ei unigoliaeth, yn gwerthfawrogi ei gryfderau ac yn dileu'r rhwystrau sy'n ei atal rhag ffynnu. Mae'r pamffled hwn wedi tynnu sylw at bwysigrwydd deall anableddau dysgu, creu amgylcheddau sy'n ymwybodol o'r synhwyrâu, a defnyddio cynllunio sy'n canolbwyntio ar y person i sicrhau bod cefnogaeth yn ystyrlon, yn deg ac yn ymatebol. Mae tystiolaeth gan Estyn, Llywodraeth Cymru ac ymchwil gyfredol yn dangos nad yw ymarfer cynhwysol yn ddewis ychwanegol, mae'n ddisgwyliad statudol ac yn gyfrifoldeb moesol o fewn system addysg Cymru. Mae amgylcheddau lle mae llai o gyffro, adnabod anghenion yn gynnar, a chynllunio personol i gyd yn cyfrannu at ddiwylliant ysgol lle mae dysgwyr ag Anghenion Dysgu Ychwanegol yn teimlo'n ddiogel, yn cael eu deall ac yn gallu llwyddo. Fodd bynnag, mae'r pamffled hefyd wedi cydnabod yr heriau y mae ysgolion yn eu hwynebu, gan gynnwys pwysau staffio, anghenion hyfforddi ac anghysondebau wrth weithredu ADY. Mae'r cyfyngiadau hyn yn atgyfnerthu'r angen am ddysgu proffesiynol parhaus, cydweithio a buddsoddi i sicrhau bod arfer cynhwysol yn cael ei gyflwyno'n gyson ledled Cymru.

Yn y pen draw, mae cynhwysiant effeithiol yn dibynnu ar ymrwymiad gan bob ymarferydd i wrando ar ddysgwyr, gweithio mewn partneriaeth â theuluoedd, ac addasu addysgu i ddiwallu anghenion amrywiol. Pan fydd ysgolion yn cofleidio'r egwyddorion hyn, maent yn creu amgylcheddau lle gall pob dysgwr gymryd rhan lawn, datblygu hyder a chyrraedd eu potensial. Dyma galon addysg wirioneddol gynhwysol.

- Dunne, B., Yen Dong, M., Young, G., Antony, D., Meredith, L., Sibbald, S. and Mathews, M. (2025). Supports and barriers to person-centred planning in the community-care sector: A qualitative analysis of three perspectives. *International Journal of Integrated Care*, 25, p.663. doi:<https://doi.org/10.5334/ijic.9490>.
- Estyn (2020). Using Person Centred Planning across the school – Estyn. [online] Estyn. Available at: <https://estyn.gov.wales/improvement-resources/using-person-centred-planning-across-the-school/>.
- Estyn (2024). Estyn highlights progress and challenges in implementing Additional Learning Needs reform in Wales – Estyn. [online] Estyn. Available at: <https://estyn.gov.wales/news/estyn-highlights-progress-and-challenges-in-implementing-additional-learning-needs-reform-in-wales/>.
- Estyn (2024). Supplementary guidance: additional learning needs. [online] Available at: <https://estyn.gov.wales/app/uploads/2024/11/Supplementary-guidance-additional-learning-needs.pdf> [Accessed 24 March 2026].
- Haynes, D. (2024) 'Noticing a Difference' in ADHD. @RosenTeenTalk, Buffalo, NY: Rosen Publishing, 4-17, available: <https://link.gale.com/apps/doc/CX8785900006/GVRL?u=walamp&sid=bookmark-GVRL&xid=2b3f1906> [accessed 27 Mar 2026].
- Llywodraeth Cymru (2015). Person-centred practice in education. [online] GOV.WALES. Available at: <https://www.gov.wales/person-centred-practice-education>.
- Llywodraeth Cymru (2021). The Additional Learning Needs Code for Wales 2021 WG21-23. [online] Available at: <https://www.gov.wales/sites/default/files/publications/2025-01/250124-the-additional-learning-needs-code-for-wales-2021.pdf>.
- Llywodraeth Cymru (2022). £20m to improve ALN facilities | Welsh Government News. [online] Welsh Government News. Available at: <https://media.service.gov.wales/news/gbp-20m-to-improve-aln-facilities> [Accessed 30 Mar. 2026].
- Llywodraeth Cymru (2022). £20m to improve ALN facilities. [online] GOV.WALES. Available at: <https://www.gov.wales/20m-improve-aln-facilities>.

- Llywodraeth Cymru (2025). Evaluation of the Additional Learning Needs system: survey of practitioners and professionals (summary) [HTML] | GOV.WALES. [online] GOV.WALES. Available at: <https://www.gov.wales/evaluation-additional-learning-needs-system-survey-practitioners-and-professionals-summary-html#167868> [Accessed 26 Mar. 2026].
- Lord, C., Brugha, T.S., Charman, T., Cusack, J., Dumas, G., Frazier, T., Jones, E.J.H., Jones, R.M., Pickles, A., State, M.W., Taylor, J.L. and Veenstra-VanderWeele, J. (2020). Autism spectrum disorder. *Nature Reviews Disease Primers*, [online] 6(1), pp.1–23. doi:<https://doi.org/10.1038/s41572-019-0138-4>.
- Maich, K., Davies, A.W.J. and van Rhijn, T. (2018). A Relaxation Station in Every Location. *Intervention in School and Clinic*, [online] 54(3), pp.160–165. doi:<https://doi.org/10.1177/1053451218767916>.
- Maw, K.J., Beattie, G. and Burns, E.J. (2024). Cognitive strengths in neurodevelopmental disorders, conditions and differences: A critical review. *Neuropsychologia*, 197, p.108850. doi:<https://doi.org/10.1016/j.neuropsychologia.2024.108850>.
- Mencap (2019). Friendships – research and statistics. [online] Mencap. Available at: <https://www.mencap.org.uk/learning-disability-explained/research-and-statistics/friendships-research-and-statistics>.
- Mencap (2025). Mencap. [online] Mencap. Available at: https://www.mencap.org.uk/learning-disability-explained/what-learning-disability?gad_source=1&gad_campaignid=290265644&gbraid=0AAAAAD5gWfSiOjngbX3tczo-z0XGntaoZ&gclid=Cj0KCQjwve7NBhC-ARIsALZy9HWqF4H0mZrV2ahjWeUB25v6dl2lmGw-q5b_MERJYhccknlrW2xVAoodAgsuEALw_wcB [Accessed 19 Mar. 2026].
- Merrells, J., Buchanan, A. and Waters, R. (2019) “‘We feel left out’: Experiences of social inclusion from the perspective of young adults with intellectual disability”, *Journal of Intellectual & Developmental Disability*, 44(1), pp. 13–22. doi:10.3109/13668250.2017.1310822.
- National Autistic Society (n.d). Can you make it to the end? [online] Autism.org.uk. Available at: <https://www.autism.org.uk/advice-and-guidance/about-autism/sensory-processing>.

- Olga Bogdashina (2016) Sensory Perceptual Issues in Autism and Asperger Syndrome, Second Edition: Different Sensory Experiences – Different Perceptual Worlds. Second edition. London: Jessica Kingsley Publishers. Available at: <https://research-ebsco-com.uwtsd.idm.oclc.org/linkprocessor/plink?id=6555d6f1-33f6-372f-8829-bc934c0367eb> (Accessed: 26 March 2026)
- Sadia, T. (2021). Exploring the Design Preferences of Neurodivergent Populations for Quiet Spaces. [online] Bartlett Faculty of the Built Environment. Available at: <https://www.ucl.ac.uk/bartlett/news/2021/mar/exploring-design-preferences-neurodivergent-populations-quiet-spaces>.
- Spence, R. (2019). Children beyond Labels . Routledge .
- Swansea Council (2018). ALN – Person Centred Review – Swansea. [online] Swansea. Available at: <https://www.swansea.gov.uk/article/21503/ALN---Person-Centred-Review>.
- UNICEF (2025). Inclusive education. [online] Unicef.org. Available at: https://www.unicef.org/education/inclusive-education?utm_.
- Welsh Government (2018). Additional learning needs (ALN) transformation programme. [online] Available at: <https://www.gov.wales/sites/default/files/publications/2018-09/additional-learning-needs-aln-transformation-programme-v2.pdf>.
- Welsh Government (2018). Additional learning needs (ALN) transformation programme. [online] Available at: <https://www.gov.wales/sites/default/files/publications/2018-09/additional-learning-needs-aln-transformation-programme-v2.pdf>.
-